

Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (Ιω.Καρδάση)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Πεμπτουσία](#)· [Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Εισαγωγικά

Η ίδια η Εκκλησία ως Σώμα Χριστού και κοινωνία θεώσεως είναι μυστήριο και η ζωή του ανθρώπου μέσα σ' αυτήν είναι μέθεξη του μυστηρίου της θεώσεως. Έτσι, ό,τι γίνεται μέσα στην Εκκλησία είναι μυστήριο, ακόμη και αυτή η ίδια η προσευχή, αφού η νοερά προσευχή είναι ένδειξη ότι ο άνθρωπος έχει φθάσει στον φωτισμό του νου, βιώνει την φωτιστική ενέργεια του Θεού.

Η συμμετοχή του ανθρώπου στα Μυστήρια της Εκκλησίας δεν είναι τυπική ούτε μαγική, δηλ. δεν λαμβάνει την Χάρη του Θεού ανεξάρτητα και από την προσπάθειά του. Η ενότητα των τριών σταδίων της πνευματικής ζωής (κάθαρση-φωτισμός-θέωση) με τα τρία βασικά Μυστήρια της Εκκλησίας (Βάπτισμα-Χρίσμα-θεία Ευχαριστία) είναι αδιάσπαστη.

Στην παρούσα μικρή συγγραφή εξετάζεται η κορωνίδα των Μυστηρίων της Εκκλησίας, αυτό της θείας Ευχαριστίας, στο οποίο πραγματοποιείται τελικά η ένωση του ανθρώπου με τον Θεό, η θέωση, και έτσι ο άνθρωπος γίνεται κατά χάρη θεός. Επίσης εξετάζονται τα συναφή θέματα, της συχνότητας της θ. κοινωνίας, καθώς και η σύνδεση θ. κοινωνίας και νηστείας.

Η θεία Λειτουργία αποτελεί το κέντρο της εκκλησιαστικής ζωής. Η ενανθρώπιση

του Υιού και Λόγου του Θεού έγινε για να θεωθεί η ανθρώπινη φύση και να προσφερθεί ο Χριστός στον άνθρωπο, ώστε αυτός να κοινωνήσει του Σώματος και του Αίματός Του. Αυτός είναι και ο απώτερος σκοπός των Μυστηρίων. Όλα τα Μυστήρια αποβλέπουν στην μετάληψη του Σώματος και του Αίματος του Χριστού. Ο Χριστός είπε: «εάν μη φάγητε την σάρκα του υιού του ανθρώπου και πίνητε αυτού το αίμα, ουκ έχετε ζωήν εν εαυτοίς» (Ιω. στ΄, 53). Βαπτίζομαστε και χριόμαστε ώστε, ως μέλη της Εκκλησίας και μέλη του Σώματος του Χριστού, να κοινωνήσουμε.

Η θεία Κοινωνία, όμως, του Σώματος και του Αίματος του Χριστού δεν γίνεται απροϋποθέτως, δηλαδή πρέπει να υπάρχουν σαφείς προϋποθέσεις, ώστε η θεία Κοινωνία να ενεργήσει προς ζωήν και όχι προς θάνατον.

Η εξακρίβωση της δυνατότητας να κοινωνήσει ο Χριστιανός του Σώματος και του Αίματος του Χριστού δεν ήταν στην αρχαία Εκκλησία εξακρίβωση μιας ηθικής ζωής, αλλά κατά πόσον κανείς βρίσκεται σε κατάσταση φωτισμού. Σε μας πάντα έτσι ήταν. Εκείνος ο οποίος κοινωνάει είναι, κατά τους Πατέρες, σε κατάσταση φωτισμού. Όταν εξακριβωνόταν ότι δεν ήταν σε κατάσταση φωτισμού, δεν κοινωνούσε. Αυτό ήταν το κριτήριο. Με το «αξίως μεταλαμβάνοντες», όταν λέμε «αξίως», δεν εννοούσαν εκείνους που αποφεύγουν την αμαρτία και ήσαν ηθικώς εντάξει, αλλά ήταν σε κατάσταση φωτισμού και γι' αυτό κοινωνούσαν.

Κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας, στην αρχαία Εκκλησία κοινωνούσαν κάθε Κυριακή. Και οι Κανόνες της Εκκλησίας προϋποθέτουν ως κάτι φυσιολογικό να κοινωνούν οι Χριστιανοί κάθε Κυριακή. Ναι, αλλά όμως, μέχρις ότου αποδειχθεί ότι κάποιος έχει ξεπέσει από τον φωτισμό. Εάν ένας ξεπέφτει από τον φωτισμό, μετά αυτός σημαίνει ότι γίνεται ακοινωνήτος. Ξεπέφτει από τον φωτισμό και δεν κοινωνάει πλέον. Δεν λένε οι Κανόνες ότι πρέπει εμείς να κοινωνάμε κάθε Κυριακή. Εννοούν ότι οι φωτισμένοι πρέπει να κοινωνούν κάθε Κυριακή. Και τώρα έχει γίνει η θεία Κοινωνία, κατήντησε να είναι, σαν μια μαγεία, προπαντός μεταξύ των ευσεβών.

Πάντως, η θεία Κοινωνία ενεργεί ανάλογα με την πνευματική κατάσταση του ανθρώπου, ήτοι καθαίρει τους καθαιρομένους, φωτίζει τους φωτιζομένους και θεοί τους θεουμένους, όπως και καίει τους μη καθαιρομένους. Ο σκοπός είναι ο σκοπός της θείας Ευχαριστίας: Η θέωση των πιστών. Διαβάζουμε τις ευχές της θείας Μεταλήψεως και βλέπουμε καθαρά ποιός είναι ο σκοπός της θείας Ευχαριστίας.

Δυστυχώς, το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας εκκοσμικεύθηκε, οι Χριστιανοί κοινωνούν απροϋποθέτως ή στην καλύτερη περίπτωση προετοιμάζονται με νηστεία και με μια τυπική εξομολόγηση.

Επειδή έχουν αλλάξει τα πράγματα και έχουν αλλοιωθεί οι αληθινές ορθόδοξες προϋποθέσεις, γι' αυτό η Εκκλησία έβαλε μερικά όρια. Θέσπισε ιερούς Κανόνες που καθορίζουν τον τρόπο συμμετοχής του ανθρώπου στην θεία Κοινωνία, καθόρισε το Μυστήριο της ιεράς Εξομολογήσεως, που προσδιορίζει το βασικό όριο μετανοίας και έκανε μερικές διαρρυθμίσεις στον Ιερό Ναό και στον τρόπο αναγνώσεως των ευχών.

Τελικά, όλη η ορθόδοξη λειτουργική παράδοση και όλα τα άλλα Μυστήρια και οι τελετές αφορούν τα μέλη της Εκκλησίας και αποβλέπουν στην μέθεξη του Μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας, ώστε ο Χριστός να γίνει κάθαρση, φωτισμός, θέωση. Δεν υπάρχουν άλλοι σκοποί, δεν υπάρχουν ιδιωτικά Μυστήρια, δεν μπορούν να ξεχωρισθούν όλες οι εκκλησιαστικές τελετές από την μετάληψη του Σώματος και του Αίματος του Χριστού. Και όλα αυτά δεν μπορούν να είναι ανεξάρτητα από το πραγματικό μυστήριο, που είναι η κάθαρση, ο φωτισμός και η θέωση. Υπάρχει σαφής ενότητα μεταξύ δόγματος, προσευχής, Μυστηρίων, ασκήσεως και θείας Ευχαριστίας. Όλοι αυτοί είναι οι άξονες της εκκλησιαστικής ζωής.

ΘΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ

Τα της συχνότητας της θ. κοινωνίας επεξεργάζονται οι εξής κανόνες της Εκκλησίας: θ' Αποστολικός, ξς' και ρβ' της Πενθέκτης Οικουμενικής, β' της Αντιόχειας, γ' της Νεοκαισαρείας, οδ' Μ. Βασιλείου, γ' και ιγ' Τιμοθέου Αλεξανδρείας (ΠΗΔΑΛΙΟ).

1/ Για όλους τους πιστούς, που δεν έχουν επιτίμιο από πνευματικό.

Η θ. κοινωνία επιβάλλεται σε όλους τους πιστούς (τους μη έχοντες επιτίμιο), τους μετέχοντες στη θ. λειτουργία, οποιαδήποτε ημέρα της εβδομάδας: «Πάντας τους εισιόντας πιστούς, και των Γραφών ακούοντας, μη παραμένοντας δε τη προσευχή, και τη αγία Μεταλήψει, ως αταξίαν εμποιούντας τη Εκκλησία, αφορίζεσθαι χρη» (θ' Αποστολικός).

Με τον κανόνα αυτόν κανονίζεται, ότι όλοι εκείνοι που μπαίνουν στην Εκκλησία, για να συμμετάσχουν στη θ. λειτουργία, ακούν τις άγιες Γραφές και αποφεύγουν τη θ. μετάληψη (από ευλάβεια ή ταπεινοφροσύνη) πρέπει να αφορίζονται. Σύμφωνα και με τους υπόλοιπους κατωτέρω αναφερόμενους κανόνες, πρέπει να μεταλαμβάνουν συνεχώς και αδιαλείπτως, κάθε φορά που συμμετέχουν στη θ. λατρεία.

Ο άγιος Αμβρόσιος λέγει γι' αυτούς που δεν κοινωνούν καθημερινά: «Ο Θεός έδωσεν εις ημάς τον άρτον τούτον καθημερινώς και ημείς ποιούμεν αυτόν ενιαύσιον». Εξ άλλου η Κυριακή προσευχή, αυτό επισημαίνει: «..... τον άρτον ημών τον επιούσιον, δος ημίν σήμερον.....» (Ματθ. 6. 9-13) και: «..... τον άρτον ημών τον επιούσιον δίδου ημίν το καθ' ημέραν.....» (Λουκ. 11. 2-4). Το ίδιο απαιτεί και ο Ι. Χρυσόστομος περί της συνεχούς θ. κοινωνίας (λόγος η' προς Ρωμαίους, λόγος ιζ' και ιη' προς Εβραίους, λόγος ε' στις Πράξεις, λόγος α' προς Τιμόθεον, λόγος γ' προς Εφεσίους, λόγος κη' προς Α' Κορινθίους, λόγος προς Φιλογόνιο και λόγος περί νηστείας). Το αυτό πραγματεύεται και ο Μ. Βασίλειος στην επιστολή του προς την Πατρικήν Καισαρίαν και στον α' λόγο, περί βαπτίσματος. Αλλά και οι ευχές της θ. λειτουργίας σ' αυτό προτρέπουν. Εξ άλλου και ο ιερέας καλεί στη θ. κοινωνία να προσέλθουν οι πιστοί, που έχουν φόβο Θεού, πίστη στο Χριστό και αγάπη προς το Θεό και τον πλησίον.

Τα αυτά διαλαμβάνει και ο β' κανόνας της Συνόδου της Αντιόχειας: «Πάντας τους εισιόντας εις την Εκκλησίαν, και των ιερών Γραφών ακούοντας, μη κοινωνούντας δε ευχής άμα τω λαώ, ή αποστρεφόμενους την μετάληψιν της Ευχαριστίας, κατά

τινα αταξίαν, τούτους αποβλήτους γίνεσθαι της Εκκλησίας, έως αν εξομολογησάμενοι και δείξαντες καρπούς μετανοίας και παρακαλέσαντες, τυχείν δυνηθώσι συγγνώμης.....». Δηλ. όσοι πιστοί πηγαίνουν στην Εκκλησία, ακούουν τις Γραφές και δεν συμπροσεύχονται ή δεν μεταλαμβάνουν, όχι για καμιά εύλογη αιτία, αλλά από ταπείνωση και ευλάβεια τάχα, αποφεύγοντες αυτήν, αφορίζονται της Εκκλησίας μέχρι να τύχουν συγχώρησης.

Επί πλέον, κατά την Διακαινήσιμο εβδομάδα, οι πιστοί θα πρέπει να συμμετέχουν καθημερινά στη θ. λατρεία και να κοινωνούν καθημερινά, επειδή όλη αυτή η εβδομάδα θεωρείται Κυριώνυμος ημέρα: «Από της αγίας αναστασίμου Χριστού του Θεού ημών ημέρας, μέχρι της καινής Κυριακής, την όλην εβδομάδα..... τη των Θείων Γραφών αναγνώσει προσέχοντας, και των αγίων μυστηρίων κατατρύφοντας.....».(ξς΄ Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου).

2/ Για τους εγγάμους πιστούς

Οι έγγαμοι πιστοί κοινωνούν, όπως και οι υπόλοιποι πιστοί, απέχοντες βέβαια της προς αλλήλους κοινωνίας και αναγκαστικά τα Σάββατα και τις Κυριακές, όπου μεταλαμβάνουν, αλλά ακόμη και στις ημέρες εορτών (ιγ΄ κανόνας Τιμοθέου Αλεξανδρείας).

3/ Για τους δαιμονιζομένους

Ο δαιμονιζόμενος δύναται να κοινωνεί κάθε Κυριακή, όχι βέβαια τις καθημερινές, αρκεί να μην βλασφημεί τα άγια μυστήρια (γ΄ κανόνας Τιμοθέου Αλεξανδρείας). Η θ. κοινωνία δίδεται στους δαιμονιζομένους, για καθαρισμό της ψυχής και του σώματος και εις κατάφλεξη του πονηρού πνεύματος, του εγκαθημένου εις τα μέλη του σώματος του ανθρώπου. Όταν εμποδίζουμε την κοινωνία από τους δαιμονιζομένους, δίδομεν άδεια εις τον δαίμονα συχνότερα και βαθύτερα να τους ενεργεί, ως στερουμένους της εκ της θ. Κοινωνίας διδομένης βοήθειας του Θεού (άγιος Κασσιανός).

4/ Για τους τριγάμους

Για τους τριγάμους, η θ. κοινωνία επιτρέπεται μόνον τρεις φορές το χρόνο, την

Ανάσταση, τα Χριστούγεννα και την Κοίμηση της Θεοτόκου, αν είναι 30 ετών δίδγαμοι και χωρίς παιδιά και τελέσουν τρίτο γάμο. Όταν είναι 40 ετών δίδγαμοι, χωρίς παιδιά και τελέσουν τρίτο γάμο, τότε να κοινωνούν μια φορά το χρόνο, την Ανάσταση. Ο πάνω από 45 ετών δίδγαμος και χωρίς παιδιά απαγορεύεται να τελέσει τρίτο γάμο (γ' κανόνας Συνόδου Νεοκαισαρείας).

5/ Για τους έχοντες επιτίμιο από πνευματικό

Οι κανόνες δίνουν στους πνευματικούς την εξουσίαν του δεσμεύν και λύειν με τα διάφορα επιτίμια, ανάλογα με τον αν υπάρχουν θανάσιμα ή συγγνωστά αμαρτήματα, την διάθεση του αμαρτωλού προς μετάνοια, την μεγαλοψυχία ή μικροψυχία αυτού, πάντοτε προσέχοντας να μην απολεσθεί ο πιστός, λαμβάνοντας υπόψη τη διάθεση και την κλίση του αμαρτωλού. Ο πνευματικός επιμετρά το έλεος και προσέχει να μην κάνει χειρότερη την πληγή, αλλά να σκοπεύει στην ιατρεία του αμαρτωλού, μη ρίπτοντας σ' αυτόν βαρείά επιτίμια (ρβ' κανόνας Πενθέκτης Οικουμενικής, οδ' κανόνας Μ. Βασιλείου).

Όλοι οι κανόνες αναφέρουν επιτίμια ανάλογα με την βαρύτητα του αμαρτήματος, τα δε επιτίμια είναι διάφορα, όπως προσευχή, γονυκλισία, παραμονή με τους προσκλαίοντας, απαγόρευση τη θ. κοινωνίας κ.ά. Βέβαια, πουθενά δεν αναφέρεται απαγόρευση της θ. κοινωνίας, χωρίς να υπάρχει σχετικό επιτίμιο.

ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΝΗΣΤΕΙΑ

Μέσα στην Αγία Γραφή ακούγεται η πρόσκληση «υιέ μου δος μοι σην καρδίαν». Την καρδιά του ανθρώπου ζητά ο Θεός, για να ζει και να αναπνέει με το θέλημά Του. Μέσα ακόμη όμως και στον χώρο των λεγομένων πιστών δεν κυριαρχεί, δυστυχώς, το θέλημα του Θεού, αλλά το ίδιον θέλημα. Εδώ τα πράγματα γίνονται τραγικά, διότι ενώ γνωρίζουν το λόγο του Θεού, όμως τον διαμορφώνουν σύμφωνα με τα μέτρα τους.

Πνευματικοί «γέροντες» κόβουν και ράβουν όπως βολεύει στην άνεση και την ευκολία των τέκνων τους, μόνο και μόνο για να μη τους χάσουν και να

ονομάζονται οι ίδιοι καλοί και άγιοι και όχι για να καθοδηγούν αυτούς που τους εμπιστεύτηκε ο Θεός προς την σωτηρία τους. Νομοθετούν δικές τους γνώμες και παραθέτουν παραδόσεις που έλαβαν χωρίς να ελέγξουν αν είναι η Παράδοση της Εκκλησίας, άσχετα αν είναι κάτι το παλαιϊκό. Κάθε παλαιϊκό δεν είναι και παράδοση του Ευαγγελίου. Το θέλημα του Θεού αντικαθίσταται με ένα «έτερον ευαγγέλιον» και γίνεται ένας σκοτεινός ανελεύθερος γεροντισμός με παραδόσεις άνιερές και εντάλματα ανθρώπων χάριν επιβολής εξουσίας πνευματικής και αιχμαλωσίας ψυχών.

Έτσι π.χ. για το θέμα της Θείας Κοινωνίας δεν επικρατεί το θέλημα του Θεού, αλλά η παράδοση των ανθρώπων. Φορτώνουν τους χριστιανούς με δυσβάστακτα βάρη και «παραδόσεις» και αυτό γίνεται έμμεσα η αιτία να απομακρύνονται από την Θεία Κοινωνία. Επιβάλλουν δηλαδή νηστείες του λαδιού και του αλάδωτου με έντονο τον καταναγκασμό και τον φόβο. Ορίζουν χρόνους και διαστήματα προσέλευσης στο Μυστήριο, αγνοώντας το λόγο του Χριστού και την Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας περί συνεχούς Θείας Κοινωνίας. Απαιτούν την νηστεία ως απαραίτητο γεγονός πριν από την μετοχή τους στο Μυστήριο, πράγμα που δεν υπάρχει πουθενά γραμμένο ή παραδεδομένο. Όλα εστιάζονται στο τι θα φάγουν και τι θα πουν και πότε και μέχρι ποια ώρα, και αφήνουν την κύρια καλλιέργεια της πνευματικής προετοιμασίας που συγκεκριμενοποιείται στην πρόσκληση: «μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε». Πολλοί χριστιανοί λοιπόν απέχουν της Θείας Κοινωνίας, διότι δεν νήστεψαν παρ' όλον που ο πόθος τους είναι ασυγκράτητος και η μετάνοια ενεργή και ζώσα...αντιθέτως πολλοί θρησκευόμενοι έρχονται και κοινωνούν επειδή νήστεψαν με ένα άγριο κυνηγητό αποχής του φαγητού, ικανοποιημένοι με το έργο τους αυτό, διότι ζει μέσα τους φαρισαϊκά ένας εσωτερικός αυτοηδονισμός του δήθεν αγίου και αξίου.

Για να προσέλθουμε λοιπόν στο Μέγα Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι, έχοντας βεβαίως πάρει και την ευλογία του πνευματικού μας πατέρα, ο οποίος βλέποντας την μετάνοιά μας, αναγνωρίζοντας την διάθεσή μας να μεταμορφωθούμε σε καινούς ανθρώπους, μας προτρέπει μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης να προσέλθουμε στο Μέγα Μυστήριο.

Για να μην παρεξηγηθούμε λοιπόν, ο κάθε χριστιανός θα πρέπει να προετοιμάζεται ορθά για να λάβει τον ίδιο τον Κύριο μέσα του. Όμως όσον αναφορά την αποχή από τις τροφές (νηστεία), πουθενά η Εκκλησία δεν έχει βάλει κάποιον τέτοιο κανόνα, αλλά η Εκκλησία λέγει: ο Χριστιανός θα πρέπει να νηστεύει την Τετάρτη και την Παρασκευή, την Σαρακοστή Χριστουγέννων και Πάσχα, Δεκαπενταύγουστο κ.τ.λ. Η Εκκλησία λοιπόν έχει συγκεκριμένες ημέρες μέσα στο έτος και προτρέπει τους

πιστούς να νηστέψουν.

ΠΟΥΘΕΝΑ η Εκκλησία δεν έχει πει ότι είναι κανόνας να νηστέψεις για να κοινωνήσεις. Νηστεύεις όλες τις καθορισμένες νηστείες της Εκκλησίας μας; Εάν ναι τότε δεν θα έπρεπε να σε απασχολεί άλλο αυτό το θέμα. Όμως εάν ο πνευματικός σου πατέρας κρίνει, ότι για την δική σου καλύτερη προετοιμασία καλό θα ήταν να νηστέψεις π.χ. μία ημέρα, θα το κάνεις για την υπακοή στον πνευματικό σου και όχι διότι είναι κανόνας της Εκκλησίας μας.

Εάν δεν ίσχυε το παραπάνω, τότε είναι παράλογο η Εκκλησία να θεσπίσει συγκεκριμένες νηστίσιμες ημέρες του έτους, αλλά θα έλεγε να νηστεύουμε 1,2,3 ημέρες πριν κοινωνήσουμε. Επίσης τα μικρά παιδάκια θα έπρεπε να νηστεύουν και αυτά, να κάνουν αλάδωτο!!! Νηστεία λοιπόν και Θεία Κοινωνία δεν συνδέονται άμεσα, ίσως έμμεσα υπό το πρίσμα του ασκητικού φρονήματος που θα πρέπει να έχουμε όλοι.

Το παράλογο είναι, ότι πολλές φορές επιμένουμε τόσο πολύ στην προετοιμασία μας πριν την Θεία Μετάληψη και όταν πλέον κοινωνήσουμε χαλαρώνουμε. Δηλαδή από την μία μεριά όταν δεν έχουμε τον Χριστό μέσα μας, απέχουμε από τροφές, εγκρατευόμαστε κ.λπ. (και καλά κάνουμε), όμως όταν έχουμε μέσα μας τον Χριστό, όταν έχουμε κοινωνήσει το Σώμα και το Αίμα του Κυρίου μας, το ασκητικό αυτό φρόνημα εξαφανίζεται, λες και δεν χρειάζεται πλέον μιας και ο σκοπός επιτεύχθηκε, κοινωνήσαμε!

Όμως πως είναι δυνατόν ενώ δεν έχω τον Χριστό μέσα μου, να ασκούμε και όταν τον πάρω μέσα μου πλέον να γίνομαι απρόσεκτος όσον αφορά πνευματικά θέματα; Όταν δηλαδή, πριν κοινωνήσω μου «απαγορευόταν» να κάνω κάποια πράγματα, τώρα που κοινωνήσα, τώρα που έγινα και εγώ χριστός να μην μου απαγορεύονται;

Άρα διαπιστώνουμε ότι το σκεπτικό πολλών, αν όχι όλων των χριστιανών είναι λάθος. Δεν σημαίνει ότι αφού κοινωνήσα μπορώ χωρίς καμία αναστολή να κάνω το οτιδήποτε, αντιθέτως αφού έχω κοινωνήσει θα πρέπει ακόμα περισσότερο να είμαι προσεκτικός, σε πνευματική εγρήγορση, ώστε όντως η Θεία Κοινωνία να ενεργήσει μέσα μου και να με μεταμορφώσει, να με βοηθήσει να ξεπεράσω αδυναμίες και να γίνει όντως το εφόδιο αυτό το οποίο θα με οδηγήσει στην Αιώνια Ζωή.

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com